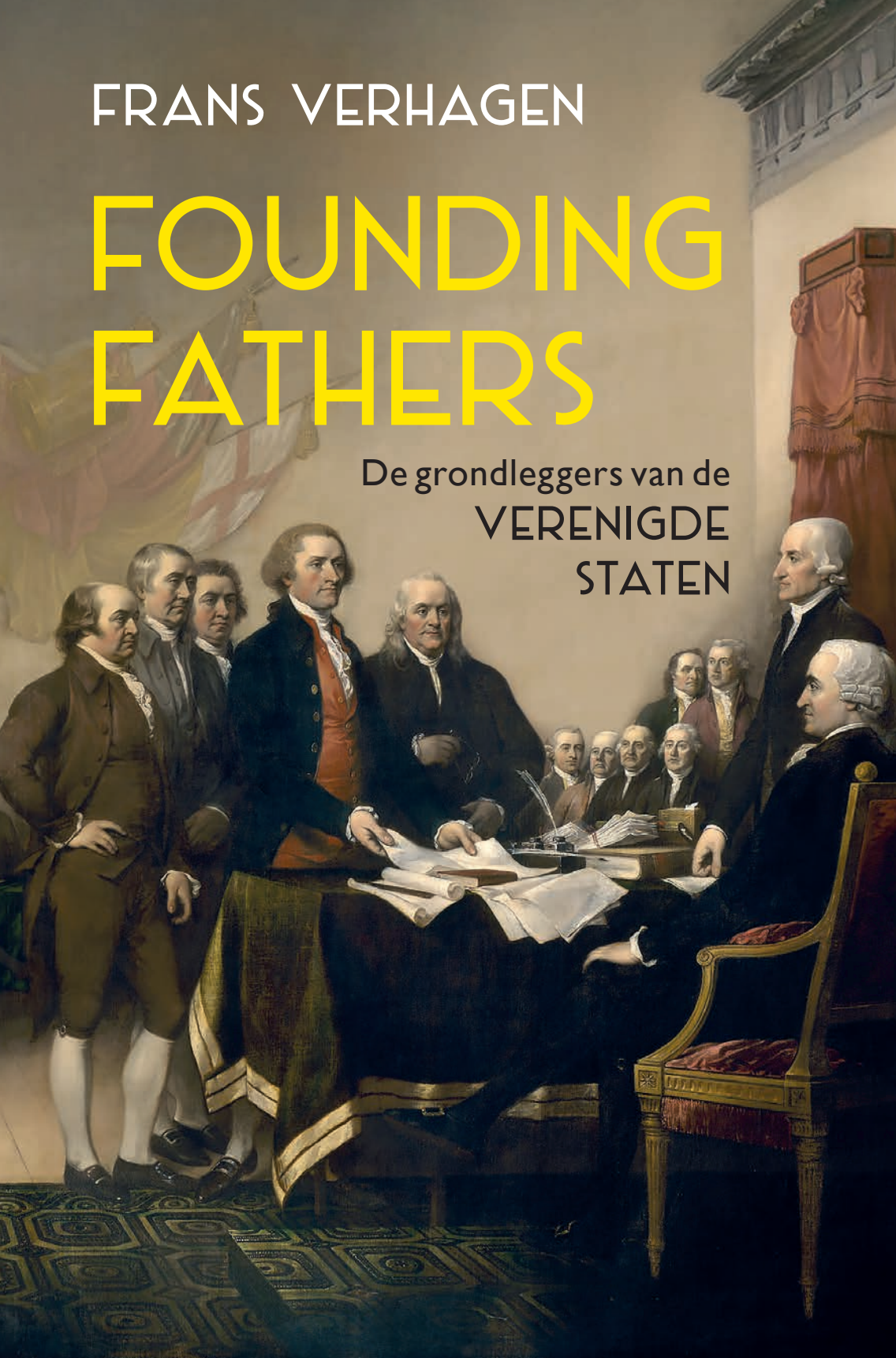

FRANS VERHAGEN

FOUNDING FATHERS

De grondleggers van de
VERENIGDE
STATEN

Proloog

Een groepsportret

Welbeschouwd is het een raar stelletje.

Als altijd torent George Washington boven iedereen uit. Hij oogt serieus, met hoog voorhoofd, forse neus, het haar zorgvuldig gepoederd. Hij straalt gezag uit. In lengte niet minder indrukwekkend is Thomas Jefferson, een roodharige, elegant geklede, charmante en superintelligente plantagehouder, trots op zijn reputatie als intellectuele veelvraat en tovenaars met woorden. Vergeleken met deze twee ziet John Adams, gedrongen en gezet, er op het eerste gezicht minder imponerend uit, maar ook hij staat intellectueel zijn mannetje. Adams werkt hard, is moedig en oprecht, maar tevens ijdel, jaloers en prikkelbaar. Ook James Madison is klein van stuk, maar eerder mager-tjes en bleek, een studeerkamergeleerde van onweersproken intellect, die stapels politiek-filosofische handboeken heeft verslonden en in zijn vrije tijd grondwetten schrijft.

Verder zien we een oudere man met een doorleefd gezicht waarin de pretoogjes twinkelen. Benjamin Franklin draagt zijn piekerig haar lang, het is moeilijk voor te stellen dat hij zo populair was bij de dames aan het Franse hof. Franklin is schrijver en uitgever, en wereldberoemd vanwege zijn wetenschappelijke ontdekkingen. Onder zijn aura van vriendelijkheid en charme schuilt een subtiel diplomaat. Naast hem zien we de jongste van dit gezelschap, Alexander Hamilton, ambitieus, gehaast, even briljant als controversieel, voorbestemd om altijd en overal de zaak op te schudden. New York is zijn habitat, schofferen zijn tweede natuur. Ook John Jay komt uit New York, maar deze stevig gebouwde, eminente jurist, met zijn penetre-

rende ogen en scherp gesneden gezicht, is juist heel conservatief en gezagsgetrouw, een bekwaam diplomaat, een vreedstichter, man van het compromis.

Zie hier een groepsportret van de mannen die we kennen als de Founding Fathers van de Verenigde Staten. Als gezamenlijk portret is het fictief: ze waren nooit allemaal tegelijk op dezelfde plek bij de geboorte en de jonge jaren van de Verenigde Staten. Hamilton kwam nog maar net kijken toen Jefferson in 1776 de Onafhankelijkheidsverklaring schreef, en ook Madison was toen nog te jong voor een grote rol. Jefferson en Adams waren ambassadeur in respectievelijk Frankrijk en Engeland toen in 1787 de grondwet werd opgesteld. Vanzelfsprekend is de groep mannen die heeft bijgedragen aan de stichting van de Verenigde Staten veel omvangrijker, maar wat deze zeven onderscheidt, is dat ze de hele periode meedraaiden, van ruwweg 1750 tot 1809.

Zonder Benjamin Franklin en George Washington zou de Onafhankelijkheidsoorlog niet gewonnen zijn. Washington, Adams, Jefferson en Madison werden president, Jay werd opperrechter, Hamilton minister van Financiën. Drie van hen zaten in de commissie die verantwoordelijk was voor de Onafhankelijkheidsverklaring, drie anderen verdedigden de nieuwe grondwet in *The Federalist Papers*, de belangrijkste politieke geschriften ooit geproduceerd in de Verenigde Staten. Dit zijn de mannen die Amerika vormgaven, soms samen, soms in groepjes, nu eens in vriendschappelijke samenwerking, dan weer in bitter conflict.

Alle zeven leefden ze lang, zeker voor die tijd. Franklin werd 85, Washington 67. Jay was 83 toen hij stierf in 1827, Adams was 91 en Jefferson 83 toen beide in 1828 overleden. Madison, gestorven in 1836, werd 85 jaar oud. Alleen de in alle opzichten afwijkende Alexander Hamilton stierf jong: in 1804 werd de toen 49-jarige New Yorker tijdens een duel doodgeschoten door zijn collega en concurrent Aaron Burr, toen de vicepresident van de Verenigde Staten.

In dit boek spelen de Founding Fathers de hoofdrol, zij zijn in alle opzichten de grondleggers van de Verenigde Staten. Natuurlijk moeten ook mindere goden als Samuel Adams, Robert Morris, Patrick Henry, Richard Lee, John Hancock en Elbridge Gerry en uiteraard de opruiende pamflettist Tom Paine genoemd worden, ze zullen dan ook hun opwachting maken.

Het is verleidelijk de Founding Fathers te presenteren als een *band of brothers*, krijgers die elkaar in een oorlog door dik en dun steunen, een aantrekkelijk romantisch maar misleidend beeld. Zo klip-en-klaar als dat beeld suggereert was het allemaal niet. Er was sprake van tegengestelde belangen, botsende analyses en elkaar uitsluitende visies. Vaak namen ontwikkelingen een onverwachte keer, menigmaal moest er geïmproviseerd worden. Soms werkten de heren samen, soms haatten ze elkaar met passie. Gekwetste ego's koesteren, elkaar dwarszitten, een ijdel tuit omlaaghalen of een ideoloog dwarsbomen: het was allemaal onderdeel van het proces van grondleggen. Niettemin rolde er op cruciale momenten een collectief resultaat uit: in 1776 de Onafhankelijkheidsverklaring en in 1787 de grondwet, beide revolutionair en beide creatieve politieke hoogstandjes. Zo rond 1800, toen het laat-

Een van de eerste kaarten van de kolonie Virginia, daterend uit 1620. Linksboven een verwijzing naar de oorspronkelijke bewoners van het gebied, de Powhatan.

ste bedrijf van deze ontwikkeling zich aandiende, waren de verhoudingen gespannen geraakt. Oude vrienden waren gebrouilleerd, visies liepen ver uiteen.

In dit boek zien we hoe dit alles zich ontrolde. Het is dan ook primair de geschiedenis van de geboorte en de eerste jaren van de Verenigde Staten, met de Founding Fathers in de hoofdrollen. We leren de wereld kennen waaruit ze voortkwamen, ervaren wat hun ideeën en idealen waren, wat ze ervan realiseerden en hoe hun debatten zich ontsponnen. We horen van hun obsessies, hun karakters, hun visies en soms hun kortzichtigheid, over hun successen en hun falen. Het is een verhaal dat deze mannen overstijgt, het verhaal van die cruciale eerste decennia toen alles nog alle kanten op kon. Toen de kenmerken van het Amerika zoals we dat nu kennen nog allerminst vastlagen, maar wel de voorwaarden werden geschapen voor de latere ontwikkeling, de goede en de slechte kanten ervan; voor de Burgeroorlog, de segregatie, maar ook voor de American Century.

De uitdaging van een nieuw continent

Rond 1600 arriveerden de eerste Europese immigranten in Noord-Amerika. In het zuiden stichtten ze Jamestown en daarna de kolonie Virginia. In het noorden kwamen ze naar wat de Bay Colony ging heten en later Massachusetts werd genoemd. Behalve Engelsen hadden zich op het continent Hollanders en Zweden gevestigd. De Hollanders waren in 1624 in Manhattan en langs de Hudson neergestreken, de Zweden hadden langs de rivier de Delaware New Sweden gesticht. In het noordelijk deel van het continent waren de Fransen actief, in het zuiden en verder het binnenland in de Spanjaarden.

Als we ons verhaal beginnen, bijna anderhalve eeuw later, is Amerika uitgegroeid van een paar honderd kolonisten die nauwelijks op eigen kracht konden overleven, tot een apart deel van het Engelse koninkrijk met ruim anderhalf miljoen inwoners. Het was een aantal dat snel steeg, deels door nieuwkomers maar vooral ook door een geboortegolf in de kolonies zelf. Het ging de kolonisten naar den vlesse. Vergeten waren de barre omstandigheden van die eerste jaren, toen kolonies teloorgingen of alleen de winter doorkwamen met hulp van de oorspronkelijke bewoners. Het leven in de Engelse kolonies was lang niet slecht. De Hollandse kolonie, die zelf New Sweden had opgepeuzeld, was in 1664 Engels geworden.

In 1750 woonden deze Engelse staatsburgers in een vrij smalle strook land tussen de Atlantische Oceaan en de eerste bergruggen van de Appalachen. Deze strook strekte zich uit over meer dan 2000 kilometer, van het Franse noorden tot Spaans Florida in het zuiden.

Er waren inmiddels dertien kolonies. Het meest noordelijk lag Massachusetts, dat toen ook nog het nauwelijks bevolkte Maine omvatte. New Hampshire werd omringd door deze twee delen van Massachusetts. Ten zuiden van Massachusetts lag Connecticut, met tussen hen ingeklemd het kleine Rhode Island. Deze kolonies stonden gezamenlijk bekend als New England. Ten zuiden daarvan, vooral naar het westen toe, lag New York, zich langs de Hudson noordwaarts uitstrekkend vanuit Manhattan.

Verder naar het zuiden langs de kust kwam je in New Jersey, en meer in het binnenland lag Pennsylvania, met aan de rivier de Delaware Philadelphia, de grootste stad van Amerika. Op de andere oever van de rivier lag de kleine kolonie Delaware, waar oorspronkelijk New Sweden was gevestigd. Maryland werd gesticht rondom de monding van de Potomac, met aan de rivier de havenstad Baltimore. Verder zuidwaarts ontmoetten we achtereenvolgens de grote kolonie Virginia en North en South Carolina, de laatste met de havenplaats Charleston; daarna kwam Georgia en tot slot Spaans Florida.

Drie Europese grootmachten hadden dus bezittingen op het Noord-Amerikaanse continent. Engeland had zijn dertien kolonies. Spanje had Florida, en verder naar het westen uitgestrekte gebieden die doorliepen tot aan de Stille Oceaan. Het Franse bezit, Nieuw-Frankrijk, strekte zich uit van wat nu Canada heet tot aan de Golf van Mexico. Erdoorheen liep de grote rivier de Mississippi van noord naar zuid, New Orleans was Frans. Als je een kaart van Noord-Amerika openslaat zie je dat de Engelse kolonies maar een minimaal stukje van de huidige Verenigde Staten hadden ontwikkeld: alleen de kustgebieden. Maar in die tijd was er geen kaart om te bekijken, niemand wist hoe ver het land zich uitstreckte, laat staan hoe het eruitzag. Er waren verhalen van avonturiers, goed om aan te horen bij de haard of het kampvuur, maar een ook maar enigszins betrouwbaar beeld van het land gaven ze niet.

Aan de westzijde van deze kuststrook vormden de Appalachian Mountains een natuurlijke barrière: een oud en relatief laag gebergte, met toppen niet hoger dan zo'n 2000 meter en meestal veel lager. Toch waren de Appalachen met hun talloze bergruggen en valleien in noord-zuid richting breed en onherbergzaam genoeg om een oversteek behoorlijk moeilijk te maken. Natuurlijk hadden pelsjagers en grondspectulanten via de spaarzame passen al wel het gebied bereikt

De oorspronkelijke bewoners hielpen de nieuwkomers te overleven in de barre eerste winters. De dankbaarheid daarvoor zou niet heel lang duren: de kolonisten drongen steeds verder op naar het westen.

dat toen het Northwest Territory werd genoemd, maar voor de meeste pioniers was dat aanvankelijk te ver en te gevaarlijk. Je bevond je dan buiten het officiële gebied van de kolonies, zonder verdere bescherming. Confrontaties tussen pioniers en lokale bewoners liepen zelden goed af voor de keuterboeren.

Voor zover pioniers westwaarts gingen, overtraden ze bovendien de wet. De Engelse overheid had dit soort binnenlandse migratie ten strengste verboden: de Engelsen beschermden de oorspronkelijke bewoners heel wat beter dan de Amerikanen dat later zouden doen. Het illegaal oprukken van kolonisten werd aanvankelijk ingedamd, enerzijds door de machtige stammen zelf, anderzijds door de Engelsen en de Fransen die in het gebied rondom de Grote Meren in wisselende allianties samenwerkten met de oorspronkelijke bewoners. Ook het omvangrijke maar nogal bouwvallige imperium van Spanje remde verdere kolonisatie af. Alles bijeen was Amerika een wild land, open, dunbevolkt en in 1750 nog maar heel beperkt in kaart gebracht.

Zelfs in de bewoonde strook aan de Atlantische Oceaan waren de gebieden waar de bevolking samenklonterde onderling nauwelijks verbonden. Ze werden van elkaar gescheiden door grote rivieren en eeuwenoude wouden. Wie zich ook maar 100 kilometer landinwaarts waagde, kon gemakkelijk verdwalen in de uitgestrekte bossen, die op

zijn best doorsneden waren door ver uit elkaar liggende corridors. Slechts de opstijgende rook van geïsoleerd liggende nederzettingen gaf een indicatie dat hier mensen woonden. Dit was de frontier die geleidelijk aan naar het westen zou opschuiven.

In deze wildernis viel het niet mee om onderling contact te houden, zelfs niet binnen de meer toegankelijke kustgebieden. Als er al wegen waren, dan ging het om modderige karrensporen, en ze waren voornamelijk te vinden tussen de grotere steden. De beste verbindingen trof je in New England en in de zogenoemde Middle Colonies, maar zelfs daar was reizen geen pretje. Beneden de Mason-Dixon Line, een markering door landmeters die vanaf 1767 de zuidgrens van Pennsylvania zou bepalen en in het spraakgebruik aangaf waar de noordelijke staten ophielden en de zuidelijke begonnen, was reizen ronduit een kwelling. Als het regende waren de wegen onbruikbaar, was het droog dan werd je de adem afgesneden door stofwolken. De uitgesleten sporen garandeerden een hobbelige reis. Passagiers moesten regelmatig helpen de postkoets uit de modder te duwen, of moesten op commando van de koetsier heen en weer schuiven, hun gewicht verdelend om niet om te slaan.

Als het maar enigszins mogelijk was, probeerden mannen te paard te reizen. Kon dat niet, dan waren ze aangewezen op postkoetsen. Vrouwen hadden geen andere keuze. Tussen Boston en New York reed twee keer per week een postkoets, een reis van zes à zeven dagen. In 1797 werd een snellere dienst begonnen, met een extra postkoets, wat de reistijd verminderde tot vijf dagen in de winter en drie in de zomer. Nog in 1798 zou Abigail Adams, toen de first lady van Amerika, in de uitgestrekte bossen verdwalen, op weg naar de in aanbouw zijnde nieuwe hoofdstad, Washington DC. Als er overnacht moest worden, gebeurde dat in de van vlooiën en luizen vergeven slaapruidtes van de pleisterplaatsen, waar zelfs de meest aristocratische types het bed moesten delen met andere reizigers.

Tussen New York en Philadelphia, verreweg de drukste route in Amerika, reden dagelijks postkoetsen. Ze konden negen tot twaalf personen meenemen, die gezeten op banken zonder rugleuning, alles op alles moesten zetten om niet over elkaar heen te rollen. De reis tussen de twee grootste steden van Amerika duurde twee dagen. In 1799 kwam een zogenoemde *swift-sure* route tot stand, die beloofde

dat als je Philadelphia om zes uur 's ochtends verliet, je de volgende dag rond het middaguur in New York zou zijn. En dat voor het niet onaanzienlijke bedrag van 5 dollar. Bij elke tussenstop consumeerden de koetsiers grote hoeveelheden alcohol. Ze reden hard en ongelukken waren aan de orde van de dag. Liever namen reizigers hun toevlucht tot vervoer per boot, al kon die tocht dagen duren als je pech had met getijden en wind, en desastreus uitpakken bij storm.

Grote diversiteit

De dertien kolonies waren heel verschillend qua opzet en hadden ook heel verschillende groepen immigranten aangetrokken. Aanvankelijk was hun enige gemeenschappelijke band de relatie met Engeland, het moederland aan de andere kant van de oceaan. Afkomst, achtergrond en motivatie van de kolonisten waren niet zomaar onder één noemer te vangen. Sommige mensen kwamen vanwege politieke redenen, anderen vanwege hun geloof, weer anderen uit avonturisme of gedreven door economische motieven.

Soms ontstonden er behoorlijk afgesloten gemeenschappen, waar niet iedereen zich welkom voelde. De doctrinaire puriteinen in New England tolereerden geen andere geloofsgroepen, geen afwijkend gedrag. Het leidde rond 1693 onder meer tot de heksenprocessen van Salem, monumenten van intolerantie, arrogantie en stijfkoppig bijgeloof. De jonge Benjamin Franklin ontvluchtte de starheid van puriteins Massachusetts, zodra hij kon zijn toevlucht zoekend in het relatief ruimdenkende Pennsylvania, waar de liberale quakers sterk vertegenwoordigd waren.

De anglicanen in Virginia ergerden zich aan de puriteinen. Beide moesten ze niets hebben van de katholieken in Maryland, en al helemaal niet van de baptisten en methodisten in het diepe achterland, waar rondreizende dominees met hun hel-en-verdoemenis-preken voor wilde en zelfs losbandige taferelen zorgden.

Behalve verschil in geloof was er natuurlijk diversiteit in afkomst. De eerste kolonisten waren grotendeels Engels, met uitzondering van de Hollanders in New York en de Zweden in Delaware. In de loop van de zeventiende en achttiende eeuw kwamen immigranten van Ierse, Schots-Ierse, Duitse en zelfs Franse afkomst naar de kolonies. Philadelphia had een groot contingent Duitsers, waarover Benjamin

Franklin zich regelmatig beklaagde voordat hij in zijn typerende entrepreneursstijl een Duitstalig dagblad opzette. Maar het merendeel van de Duitsers bleef niet aan de kust. Ze gingen het binnenland in en bewerkten daar niet alleen het onontgonnen land, maar ontwikkelden ook nieuwe culturen, gewoonten, en vormen van politiek en maatschappelijk denken die steeds meer gingen afwijken van wat gebruikelijk was in de kustgebieden. Ondertussen leek ook het leven daar steeds minder op dat in Engeland.

Geografie en klimaat bepaalden in belangrijke mate de verscheidenheid van de kolonies. New England had een flinterdunne bodemlaag op een rotsachtige ondergrond, en een ruig klimaat met een kort groeiseizoen. Hier konden alleen kleine boeren overleven, hun karinge bestaan aanvullend met visserij. De lange, brokkelige kustlijn met zijn talloze inhammen, de koude wateren en de al eeuwen bekende Newfoundland Banks zorgden voor een overvloed aan vis. De hoge, strakke dennenbomen op de heuvels leverden het materiaal voor de scheepsbouw. Energie van watermolens maakte het mogelijk de eerste productiebedrijfjes op te zetten, zagerijen en houtbewerking, de zaadjes voor de industrialisatie die hier in de negentiende eeuw tot volle wasdom kwam.

De kolonies ten zuiden van New England, en wat New York betreft deels ten westen, werden vaak de Middle Colonies, middenkolonies, genoemd. Zij konden profiteren van een meer gematigd klimaat en goede grond. Hun enorme achterland was nog onontwikkeld maar vol belofte voor de toekomst. Graan, maïs, rogge en gerst waren hier de belangrijkste landbouwproducten. Er waren weides met vee, en rondom de boerderijen vond je varkens en gevogelte.

Hoewel de boerderijen hier groter waren dan in New England, ging het voornamelijk om familiebedrijven met hoogstens een paar landarbeiders, vaak immigranten die de schulden van hun overtocht moesten afbetalen. De valleien van de Hudson en haar zijrivier de Mohawk, in het noorden van New York, waren uitzonderingen op deze algemene regel. Daar hadden de Nederlanders grote boerderijen opgezet, met daarop pachters die een deel van hun oogst moesten afstaan.

De havens van New York, Philadelphia, Wilmington en Baltimore zorgden voor de export van de producten en de import van alles wat verder nodig was. In deze steden ontwikkelde zich een klasse van han-

VAN REVOLUTIE NAAR GRONDWET: DE MANNEN DIE AMERIKA MAAKTEN

250 jaar geleden, op 4 juli 1776, begonnen dertien Britse koloniën een nieuw leven als de Verenigde Staten van Amerika. In de Onafhankelijkheidsverklaring, met het revolutionaire *all men are created equal*, rechtvaardigden ze deze stap. De grondwet van 1787 introduceerde een radicaal nieuwe manier om de samenleving en een politiek stelsel te ordenen.

Founding Fathers is het groepsportret van de mannen die de Amerikaanse onafhankelijkheidsstrijd in goede banen leidden, en het land daarna dienden in verschillende hoedanigheden: Washington, Jefferson, Madison, Franklin, Adams, Hamilton, Jay en hun medestanders. Frans Verhagen laat zien hoe idealen, ambities en onderlinge rivaliteit een land en een staatsbestel voortbrachten dat tot op de dag van vandaag de wereldpolitiek beïnvloedt. In een slotessay onderzoekt hij hoe het presidentschap van Donald Trump zich verhoudt tot wat de Founding Fathers voor ogen hadden.

In onze tijd van polarisatie en bedreigde democratie, helpt Verhagen te begrijpen wat Amerika zo uniek maakt en hoe de Founding Fathers, ‘welbeschouwd een raar stelletje’, daar tot op de dag van vandaag voor verantwoordelijk zijn.

FRANS VERHAGEN (1954), historicus en socioloog, studeerde in de Verenigde Staten en werkte er als correspondent. Hij publiceert en spreekt al 45 jaar over Amerikaanse geschiedenis en politiek, en schreef meer dan twintig boeken, waaronder *Lincoln* en *De Kennedy's*.

Uitgeverij Omniboek

www.omniboek.nl

ISBN 9789401921480 NUR 680

9 789401 921480